

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ігор ЦЕПЕНДА

«22» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування з

Комплексний іспит з географії

для зарахування на перший рік навчання за освітнім рівнем бакалавра за
спеціальністю

014 Середня освіта (014.07 Географія)

(освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія))

на основі освітнього рівня бакалавра, магістра

(освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) у 2024 році

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 22.04.2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з “Комплексного іспиту з географії” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем “бакалавра” на основі освітнього рівня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2024 році.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

«Питання іспиту з географії»

1. Об'єкт та предмет вивчення географії.
2. Місце географічних дисциплін у системі наук.
3. Джерела географічних знань.
4. Методи географічних досліджень.
5. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі.
6. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники.
7. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення.
8. Градусна сітка Землі. Географічні координати.
9. Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку.
10. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта», «азимут».
11. Картографічні проекції та спотворення.
12. Види масштабу. Класифікація карт. Топографічні карти та їх практичне використання.
13. Визначення напрямків географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів.
14. Значення карт у житті людини.
15. Внутрішня будова Землі.
16. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», будова та типи земної кори, породи та мінерали що її складають.
17. Рухи літосферних плит. Походження материків і океанів.
18. Вулкани та землетруси, райони їх поширення.
19. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню.
20. Корисні копалини їх класифікація за походженням.
21. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини.
22. Рельєф дна Світового океану.

23. Значення рельєфу суходолу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф.
 24. Поняття «атмосфера», її склад та будова, значення.
 25. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері й на земній поверхні.
 26. Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів.
 27. Атмосферний тиск його вимірювання. Основні пояси атмосферного тиску Землі.
 28. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри.
 29. Вода в атмосфері. Вологість повітря.
 30. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси й атмосферні фронти.
 31. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу.
 32. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.
 33. Поняття «гідросфера» та її основні частини.
 34. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки.
 35. Властивості вод Світового океану та причини її неоднорідності.
 36. Рух води в Світовому океані. Морські течії.
 37. Води суходолу.
 38. Річка та її частини. Елементи річкової долини. Річкові басейни. Живлення та режим річок.
 39. Озера, їх походження. Болота.
 40. Льодовики, багаторічна мерзлота.
 41. Підземні води. Джерела. Штучні водойми.
 42. Використання Світового океану та вод суходолу в господарській діяльності людини.
 43. Поняття «біосфера», її складові та межі.
 44. Ґрунти, їхні властивості та відмінності.
 45. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану.
 46. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу.
- Охорона біосфери.
47. Поняття «географічна оболонка». Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність.
 48. Зональні та азоняльні природні комплекси.
 49. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.
 50. Поняття «материк» і «частина світу».
 51. Формування зональних та азоняльних природних комплексів на материках.
 52. Особливості фізико-географічного положення океанів.
 53. Геологічна будова та рельєф дна океанів.
 54. Властивості водних мас та океанічні течії.

55. Своєрідність органічного світу океанів.
56. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод.
57. План географічної характеристики материка (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
58. Особливості фізико-географічного положення (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
59. Основні елементи берегової лінії (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
60. Дослідження та освоєння (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
61. Тектонічна будова (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
62. Основні форми рельєфу материка (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
63. Корисні копалини та закономірності їх розміщення на материку (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
64. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
65. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
66. Природні зони та закономірності їх розміщення (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
67. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
68. Населення (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія).
69. Взаємодія людини і природи.
70. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація.
71. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини.
72. Порушення рівноваги в природних комплексах материків та океанів.
73. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження.
74. Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи.
75. Формування території України, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ.
76. Географічне положення України, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів.
77. Місце України на політичній та економічній карті світу.

78. Господарська оцінка економіко-географічного положення України.
79. Основні риси рельєфу України : низовини, височини, гори.
80. Тектонічні структури України, їх будова та рухи. Особливості геологічної будови території України.
81. Геоморфологічна будова території України.
82. Чинники виникнення несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів на території України та шляхи запобігання їм.
83. Мінерально-сировинні ресурси території України та їх класифікація.
84. Закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин території України.
85. Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату України.
86. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України.
87. Основні кліматичні показники на території України. Сезонні особливості клімату.
88. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території України, їх поширення.
89. Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу.
90. Основні річкові басейни на території України.
91. Болота, їх типи і поширення на території України.
92. Озера і водосховища на території України .
93. Підземні води на території України.
94. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм на території України.
95. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони.
96. Ґрунтовий покрив на території України . Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення.
97. Карта ґрунтів України.
98. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України.
99. Охорона земельних ресурсів на території України .
100. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності на території України.
101. Рослинні комплекси лісів, степів, луків на території України.
102. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення на території України.
103. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин.
104. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір.
105. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.
106. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення.
107. Мішані ліси на території України .
108. Широколистяні ліси на території України.

109. Лісостеп на території України.
110. Степ на території України.
111. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи на території України.
112. Українські Карпати.
113. Кримські гори.
114. Чорне та Азовське моря.
115. Геоекологічна ситуація на території України. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення.
116. Природоохоронні заходи. Об'єкти природно-заповідного фонду на території України.
117. Зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками.
118. Методи суспільно-географічних досліджень.
119. Поняття "природний рух населення". Відтворення населення.
120. Демографічні процеси і демографічна політика.
121. Механічний рух (міграції) населення. Поняття "еміграція", "імміграція", "міграція", "сальдо міграції". Внутрішні і зовнішні міграції. Міграційні процеси і міграційна політика держав.
122. Статеві-віковий склад населення, його наслідки.
123. Расовий, етнічний та релігійний склад населення.
124. Міське і сільське населення. Типи населених пунктів.
125. Урбанізація. Субурбанізація. Міські агломерації.
126. Типи міських поселень за розмірами та за функціями.
127. Типи сільських поселень, особливості їх розміщення.
128. Поняття "трудова ресурси", "економічно активне населення", "зайнятість населення", "безробіття".
129. Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Ресурсозабезпеченість. Природокористування: раціональне і нераціональне.
130. Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР).
131. Секторальна модель економіки країни.
132. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва.
133. Форми просторової організації національної економіки.
134. Світове господарство (світова економіка), світовий ринок.
135. Поняття «спеціалізація території», «міжнародний поділ праці»
136. Типи економічних систем. Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній.
137. Багаторівневість світового господарства, його просторова структура за концепцією «Центр - периферія».
138. Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція.

139. Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх вплив на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації.

140. Сільське та лісове господарство, їх значення в сучасному світі. Складники сільського господарства.

141. Добувна промисловість.

142. Виробництво та постачання електроенергії.

143. Металургійне виробництво.

144. Хімічне виробництво.

145. Виробництво деревини, паперу.

146. Виробництво будівельних матеріалів.

147. Виробництво машин та устаткування.

148. Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів.

149. Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства.

150. Туризм як складник національної економіки, його види.

151. Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок товарів і послуг.

152. Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності.

153. Економіко-географічна характеристика регіону за типовим планом. Європа.

154. Економіко-географічна характеристика регіону за типовим планом. Азія.

155. Економіко-географічна характеристика регіону за типовим планом. Америка.

156. Економіко-географічна характеристика регіону за типовим планом. Австралія і Океанія.

157. Економіко-географічна характеристика регіону за типовим планом. Африка.

158. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Німеччина

159. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Франція

160. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Велика Британія.

161. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Італія.

162. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Польща.

163. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Японія.

164. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. Китай.

165. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом.

Індія.

166. Економіко-географічна характеристика країни за типовим планом. США.

167. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атлас з географії 6 клас. Київ: Картографія, 2023.
2. Атлас з географії материків та океанів 7 клас. Київ: Картографія, 2023.
3. Атлас світу 10-11 клас. Київ: ППТ, 2023.
4. Атлас України. Економічна і соціальна географія України. 9 клас. Київ: Картографія, 2017.
5. Географія : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів / Й. Р. Гілецький, Р. Р. Сливка, Я. Д. Атаманюк, Р. Д. Чобан. Харків : Вид-во «Ранок», 2017. 208 с.
6. Гілецький Й.Р. Географічні задачі та їх розв'язування. / Й. Р. Гілецький – Вид. 3-тє, виправл. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136 с.
7. Гілецький Й. Р. Соціально-економічна географія світу : навчальні матеріали / Й. Р. Гілецький, Р. Р. Сливка. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 132 с.
8. Гілецький Й.Р. Фізична географія: навчальні матеріали. /Й.Р.Гілецький. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 360 с.
9. Гілецький Й.Р., Чобан Р.Д., Сеньків М.І. Географія. Підручник для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл./Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. 304 с.
- 10.Кобернік С.Г. Географія материків і океанів / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. Київ: Навчальна книга, 2007.
11. Кобернік С., Коваленко Р. Географія. Повний курс підготовки для вступу до вищих навчальних закладів з тестовими завданнями / С. Кобернік. Р. Коваленко.-Київ: Літера, 2015.656 с.
12. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія: підручник для 11-го кл. (рівень стандарту). Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. 176 с.
13. Корнус О. Г. Історична географія: навчальний посібник / О. Г. Корнус ; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2013. 156 с.
14. Новий Довідник. Географія. / Л. Пасенко., М. Сорока., С. Капіруліна., Н. Бескова., Л. Паламарчук. Київ: Казка, 2008.
15. Шищенко П.Г. Фізична географія України / П.Г. Шищенко, Н.В. Муніч. Київ: Зодіак ЕКО, ВД «Освіта», 2011.

Питання із географічних дисциплін першого курсу

1. Геологія як наука, її об'єкт, методи і задачі.
2. Гіпотези походження та коротка історія зародження Землі. Термодинамічні

умови внутрішніх сфер Землі (щільність, тиск, прискорення сили тяжіння, магнетизм, тепловий режим). Хімічний склад Землі.

3. Астеносфера та її роль в динаміці літосфери та земної кори.

4. Фізичні властивості мінералів. Класифікації мінералів.

5. Гірські породи. Геологічний цикл формування гірських порід. Магматичні гірські породи, їх класифікація.

6. Умови і стадії утворення осадових гірських порід. Діагностичні ознаки, поширення, еволюція в історії Землі.

7. Метаморфічні гірські породи. Умови формування. Гірські породи, що утворилися при різних типах метаморфізму. Діагностичні ознаки метаморфічних порід. Породоутворюючі мінерали метаморфічних порід.

8. Геодинамічні процеси. Ендогенні геодинамічні процеси. Інрузивний і ефузивний магматизм. Процеси внутрішньої динаміки.

9. Тектонічні рухи земної кори. Планетарні структури (континентальні плити, океанічні плити, "шовні" зони). Цикли тектонічної активності.

10. Екзогенні геодинамічні процеси. Вивітрювання (гіпергенез). Стійкість мінералів до вивітрювання. Формування елювію.

11. Гравітаційне і магнітне поля Землі.

12. Обертання Землі навколо осі та його географічні наслідки.

13. Рух Землі навколо Сонця і його географічні наслідки.

14. Склад і будова атмосфери. Процеси нагрівання атмосфери та формування теплових поясів.

15. Загальна циркуляція атмосфери, її особливості в тропічних та помірних широтах, формування повітряних мас і кліматичних фронтів.

16. Рух течій в Світовому океані та їх географічне значення.

17. Води суходолу.

18. Сучасні уявлення про біосферу, роль живих організмів у розвитку атмосфери, гідросфери, літосфери.

19. Роль ґрунту у біосфері.

20. Межі, основні властивості та закономірності географічної оболонки.

21. Сутність застосування основних складових математичної основи дрібномасштабних карт.

22. Принципи вибору картографічних проекцій для створення карт.

23. Картографічна генералізація.

24. Спосіб ареалів. Спосіб якісного і кількісного фону.

25. Крапковий спосіб, спосіб ізоліній.

26. Спосіб значків. Спосіб локалізованих діаграм.
27. Розграфлення і номенклатура топографічних карт.
28. Визначення відстаней і площ на топографічних картах
29. Кути напрямів на топографічних картах і зв'язок між ними. Визначення кутів напрямів на топографічній карті.
30. Державна геодезична мережа та її значення.
31. Періодизація розвитку суспільної географії.
32. Закони і закономірності суспільної географії.
33. Географічний детермінізм і інвайроменталізм.
34. Географічний посибілізм і пробабалізм.
35. Концепція меж росту та сталого розвитку.
36. Теорія систем розселення.
37. Українські геополітичні концепції і доктрини.
38. Особливості розвитку національної суспільної географії на фоні європейської і світової.
39. Методи суспільної географії.
40. Об'єкт і предмет вивчення політичної географії.
41. Історія політико-географічної думки.
42. Структура політичної географії.
43. Актуальні завдання політико-географічних досліджень.
44. Держава – головне поняття політичної карти світу.
45. Значення Світового океану в системі міжнародних відносин.
46. Держава як геопросторова політична система: державна територія, державний кордон, встановлення кордонів.
47. Політична карта Європи.
48. Політична карта Азії.
49. Політична карта Африки.
50. Політична карта Америки.
51. Політична карта Австралії та Океанії.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атлас: Геологія і корисні копалини України. Київ: Такі справи, 2001. 168 с.

2. Васютіна Т.М., Косик В.М. Основи землезнавства з програмним засобом MozaBook/ Навчальний посібник для студентів. Київ, НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2022. 166 с.
3. Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г. Загальне землезнавство: Підручник. Київ: Знання-Прес, 2008. 324 с.
4. Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія. Підручник. Київ: Либідь, 2003. 498 с.
5. Стафійчук В.І. Політична географія світу: Навчальний посібник. Херсон, 2019. 306 с.
6. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. / О. Шаблій. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. Кн. 2. — 706 с.
7. Шевченко Р. Ю. Картографія: Електронний підручник / Шевченко Роман Юрійович. К.: ЦНМВ «Кий», 2015. 230 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.